

Abonnement pour un an

250 piastres

Adresse :

Idjtihad Constantinople

Téléph: St, 865

XIXème ANNÉE

1 Avril 1924 — No 164

اجتهاد

فلسفی ، اجتماعی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]

داخل ایچون ۲ ، خارج ایچون

۲ بچق لیرادر .

ادارہ خانہ سی

جفال اوغلندہ « اجتهاد ٹہوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

اون طقوزنجی سنہ

نومرو ۱۶۴ - ۱ نيسان ۱۹۲۴

وولته ره نظرآ

ژ. مهليه نك ترجمه حالي

۱۶۷۸ ده ، Réthel دوفه لغه مضف Mazerny قريه سنده طوغان (ژان مهليه) سر اخلقه جالیشان بر ايشجي نك اوغلي ایدی . کويده تربيه اولوندى ؛ بونكه برابر تحصيلنى باېدى و راهبلكه واصل اولدى . بيوك برانظام ايله ياشاديني (سه ميناريا) ده [يعني رهبان مكيتبنده] مشهور فرانسز فيلسوفى (ده قارت Derscartes) ك سيستمه باغلاندى .

(شامپانيا) ده (تتره پيني) راهبى اولدينى و «بو But» نامنده ملحق كوچوك بر دائره روحانيه يي اداره ايتديكى زمان ، اخلاقنك صوك درجه ده درستلكى ايله تميز ايتدى . وظائفنك كافه سنه مقدم ایدی و هر سنه ، ايراندنه آئنده قالان پارمى دائره روحانيه سنك فقيرلرينه ويريردى . پرهيجان و متين بر فضيلت ايله فضيلتكار (مهليه) ، كرك اكل و شرب كرك قادين خصوصلرند پرهيزكار ایدی .

برى (وارق Varq) ديكرى بولزيقور Boulziourt راهبى اولان موسيو Voiri ايله Delavaux ، (مهليه) نك «قونفه مسور» ي و كنديلرينه كيدوب كلديكى يكانه ذاتلر ایدی ؛ راهب (مهليه) عدالتك بك سرت طرفدارى ایدی . بعضاً بو عدالت غيرتتى بك فضله ايله ريه كوتور بيووردى . كوينك آغاسى [Seigneur ي] موسيو (دوتوى يي) بعضى كويلولره سوء معامله ده بولوندينى ايچون ، اثنای وعظده اسمنى تصريح ايدمرك كنديسنى ذكر جميل ايله ياد ايتمك ايسته مه دى . راهب (مهليه) علمنده كنديسنه شكايته بولونولان (ره نس) پسقپوسى ، موسيو (دوماي يي) (مهليه) يي محكوم ايتدى . فقط بو قرارى تعقيب ايدن بازار كوني (مهليه) ، كرسى يه چيقدى و قاردينالك و يرديكى حكم دن تظلمده بولوندى . شوسوزلرى سويله دى : « ايشته زواللى كوى راهبلىنك عتاد انجامى ؛ بيوك افنديلر اولان پسقپوسلر اونلرى تحقير ايدرلر ، اونلرى ديكه مزلر . بناء عليه بويرك آغاسى ايچون مناجانده بولونالم : (آنطوان دوتوى يي) يي هدايته كتير مه سى ، هـ چ بر زمان فقيره حقارت ايتك و يتيمى صويماق مصيبتلرينه دوشورمه مه سى لطفنى

اونا ارزان بيورمه سى ايچون الله دن نيازده بولوناجاغز . » بو اولديرىچى وعظ اثناسنده كليساد حاضره اولان بوكوى آغاسى ، عيني پسقپوسه يكي شكايته رده بولوندى ، پسقپوس ، (مهليه) يي (دوشه رى) يه جلب ايتدى . اوراده آغير سوزلرله اونى جريحه دار ايتدى .

حياتنده ، اون دن صوكره همان همان باشقا حادثات و (تتره پيني) قريه سندين ماعدا هيچ بر يردن استفاده سى اولما دى .

۱۷۳۳ ده ، الله بش ياشنده اولدينى و صيت قدسيته محاط بولوندينى حالده وفات ايتدى ؛ حيات دن متفر اولاراق بالالترام اغديه لازمه آماق دن امتناع ايتمش اولدينى ظن اولومش ایدی ، زيرا خسته لنى اثناسنده هيچ برشى ييك ايسته مه مش و تى بر بارداق شراب بيله ايجمك دن امتنع ايتمشدى .

اولوركن ، ذاتاً چوق برشى اولمايان ماملكنك كافه سنى دائره روحانيه سى اه ليسنه ويردى و كنديسنى باغچه سنه دفن ايتملرينى اونلر دن رجا ايتدى .

تئونده (وصيتنامه م) عنوانى و هربرى يوز آلتش آلتى ورق دن متشكل و جمله سى كندى ايله يازيلش و امضا ايديلش اوچ نسخه كتاب بولوندينى وقت درين بر بفته قارشيسنده بولونولدى . مؤلفك ، دائره روحانيه سى خلقنه و (مه ژريره) ده پارلمان توده مدعى عمومى و آووقات اولان موسيو (Leroux) يه خطاب اولونان بو اثر ، هيچ برى استننا ايتمك سز ين بتون دينى عقيده لرك كال صفوتله رديه سيدر . اوچ نسخه دن برى (ره نس) پسقپوس معاونى آلى قويدى ، ديكر بر نسخه سى عدليه ناظرينه كونده ريلىدى ، اوچنجه نسخه سى (sainte-Ménéould) محكمه عدليه سى اوراق قلمنده قالدى . بونسخه لر دن برى قونت دو (قايلوس Caylus) بر مدت ياننده طوتدى ؛ بر آرز صوكره بو كتابك (پاريس) ده موجود نسخه لر ينك عددى يوزى كچدى . نسخه لرك هربرى اون لوئى آلتوننه ساتيليو ردى . خريستياناق دينه سالك اولديغدن و بو دينى تعليم ايتديكندن دولايي تولوركن كندى كنديسنى اتهام ايدن بر راهبك ، شهادتى و روحلر اوزم ربه ناسقالك ملاحظه [Pensées] لرن دن داها قوتل بر تاثير ياپدى .

کندی وسعت حالینه ایسته دکلی قادار کوله ونلر . فقط هیچ اولمزه صافدر ونلقلی ایله کنیدلرینه مرفه بر حیات تأمین ایدن کیمسه لک کور زهد و تقوالرینی سوء استعمال ایدمک باطللری چوغالتما سینلر . قارداشلرم شهسز بانا حق ویریر سکنز . و بو حق بنم حقمدر . محتلر کزه قارشلی حس و اظهار ایتدیکم ساسیت بنی الک کوچوک شک و شبهه دن مصون طوتار ؛ دائرة روحانیه مک ایشلرینی نیجه دفعه لر بلابلد ایفا ایتدیمی ؟ نیجه دفعه لر ، ایسته دیکم قدر صیق صیق و ایسته دیکم قدر بول یاردم ایدم مدیکم دن دولایی شفقتم نیجه دفعه لر محزون و مکدر اولمادی ؟ آلاماقدن زیاده ویر مکدن متلذذ اولدیغی هر زمان با فعل اثبات ایتدیمی ؟ سزی صوفولغه تشویق دن ، کمال اهتمام ایله توقی ایتدم . بزم اوغور سز عقائد دینیّه مزدن ممکن اولدینی قادار آز بحث ایتدم . راهب اولاراق وظیفه می ایفا ایتهم ایجاب ایدیوردی . فقط قلباً استکراه ایتدیکم بو دینی یالانلری سزه وعظ ایتیه مجبور اولدیغ زمان بالذات نه قادار مضطرب اولدم ! مسلکم و باخصوص او خرافات آلود « قداس » آیینی - بالخاصه ، سزک بوتون اخلاصکزی و بتون حس تقوا کزی جلب ایدن احتشام ایله - اجرا ایتک لازم کلدیکی وقت او کولونج توزیع تقدیسات آیینی ایچون نه قادار استکراه حس ایتدم ! سزک صفوت قلبکیز بنده نه قادار ندامت اضطرابلری او یاندیردی ! علی ملاء الناس فکر و قناعتلیری سویله یه رک کوزلریکزی آجامه رمق قالدینی زمانلر بیک کره واقع اولمشدر ، فقط بتون قوتلریمه فائق اولان بر قورقوبنی ضبط و اولونجهیه قدر سکوت ایتیه بنی مجبور ایتدی . » راهب مهلیه ، وصیتنامه سنی ، کنیدلرینه بیلدیرمک اوزره جواری راهب لرینه ایکی مکتوب یازمشدی . مهلیه دییور ، ایدی ، که « وصیتنامه مک بر قوییه سنی سهنت - مهنه هو sainte-Ménéhould) محکمه سنی قلمنه تودیع ایتدم ۳۶۶ ورقدن متشکلدر . فقط جاهل لک کوزلرینک آچیلما سینه و حقیقته مطلع اولمالرینه مانع اولماق ایچون تأسس ایتمش اولان عادت وجهله وصیتنامه مک احوال دله سندن قورقوروم . » خریستیانلق دینی ایچون عصرک کورولن الک مشنوم

دائرة روحانیه سنی اها لیسنه مخصوص نسخه نک صاریلی اولدینی اسمر برکاغد اوزهرینه راهب (مهلیه) شوجالب دقت سوزلری یازمشدی : « انسانلرک ، خطالری ، سوء استعمال لری ، بوش تقا خلری ، دلیل لری و یارامازلقلری کوردم و تماماً اکلا دم اولردن نفر ایدم . اولری محقر کورورم . انسانلره آجیاقدن ده فارغ اولامام . حیاطمه بونی سویله مهیه جسارت ایتدم . فقط هیچ اولمزه اولورکن و اولدو کدن صوکره بونی سویله یه حکم . بونک بیلیمه سنی ایچون درکه بولایچه بی وجوده کتیریورم . یازیورم . بونی یازیورم ، تاکه بونی کوره جک خوشلرینه کیتدیکی تقدیرده او قویا جاق اولانلرک جمله سینه حقیقتک شاهدهی خدمتی کورسون . »

اثرک باشنده (وولتهر) ک قونت (دارژانتال) . ۳۰ مایس ۱۷۶۲ تاریخیه یازدینی مکتوب و دیباچه تسمیه اولونماقله برابر جماعت روحانیه سینه خطاب ایدیلن برنوع ترضیه اولان شو فقره بولونور :

قارداشلرم ، بنم اخلاصمی بیلیر سکنز ؛ اعتقاد می سفیل بر منفعتیه اصلا فدا ایتیم سیاتمه بوقادار طبان طبانه ضد برمسلیکه سلوک ایتمش اولام حرص و طمع یوزندن دکدر ابو نیخه اطاعت ایتدم . اگر جزایه چار یلما قسزین یابا بیلسه ایدم سزی تنویر و ارشاد ایتیه تی رجیح ایدردم . سویله دیکلر مک شاهدی سکنز . اداره روحانیه مه مخصوص عائداتی مطالبه ده بولوناراق اداره می اصلا تذلیل ایتدم : حق ی اشهاد ایدم که جان کوزلری کور ایدیش اولان و غفران صاتون آلاما ایچون عظیم مبلغلر کتیرن خلقتک ساده دل لکسه کولنلری شهریارانه استحقار ایتدم .

بو « مونوپول » نه قدر مستکره در ! سزک آلن ترلرکیز و زحمتکیز سایه سنده سمیزلن کیمسه لک کندی « سر » لری و باطل فکرلری ایچون اظهار ایتدکلی حس استحقاری تقیح ایتیورم . آنجا ق بونلرک طویماق بیلیمز حرص و طمعلرندن و امثاللرینسک کورلک ایچنده طوتمایه اهتمام ایتدکلی خلقتک هلیله استهزاده طویدوقلری بیوک حظدن استکراه ایدم . »

رجالی آرمسندہ پک مستثنیٰ بر حادثہ ، پک متمیز بر سیا اولان راہب (مہلیہ) بتون حیانتندہ ، یا کلش اولدیغنه قانع اولدیغی فکر لری ، اجتہاد لری ، اللہ علیہندہ ، ہر دین علیہندہ ، (کتاب مقدس) و کلیسا علیہندہ کی اثرینی یازماق ایچون بالذات (کتاب مقدس) دن (مورہری Moreri) دن استفادہ ایتدی .

بونلری خفیاً آشیندیرماق ، حوائتمک ایچون چالیشدی . اللہ علیہندہ ، ہر دین علیہندہ ، انجیل و کلیسا علیہندہ کی یازیشنی وجودہ کتیرمک ایچون بالذات انجیلدن ، (مورہری Moreri) دن مونته نی Montaigne دن و بعض پیر Pèrre [یعنی آباء دین] دن غیری منبع و معینہ مالک اولمادی .

راہب مہلیہ ، کمال صفوتلہ ، اولدو کدن صوکرہ ، آننجاق اولد کدن صوکرہ [دیری دیری دکل] یاقیلماق ایستہ دیکی حالده (کہ مہر یج) دن دو ققور [علم دین دو ققوری اولارق ماڈون] (وولستون Thomas Woolston) ، « حضرت عیسیٰ نک معجزہ لری علیہندہ لفظلر » نی نشر ایدیور و (لوندرہ) ده کندی حانہ سندہ ۶۰،۰۰۰ نسخہ صائیوردی !

ایکی راہبک عینی زمانده خریستیانلق علیہندہ یازمش اولماسی حیرت انکیز برشی ایدی . راہب (مہلیہ) ، (وولستون) دن داها حد تلیدر ، منجی مزک [یعنی حضرت عیسیٰ] نک شیطان طرفندن طاغک اوزہ رینہ نعلی (قانا Cana) دو کوئی ، « امککر » ی ، « بالقلر » ی الوہیتہ قارشى تحقیرکار صاحپہ ماصالر تعمیریلہ توصیف ایدیور ، بو صاحپہ ماصالر اوچ یوز سنہ بتون روما امپراطور لغنجہ مجهول قالدقدن صوکرہ نہایت پولبتیقہ ، خلقی داها ای اطاعت آلتنہ آماق ایچون ، خلقک دلیلکرینی قبولہ سیرایلری مجبور ایتدیکی زمان ، آحادناس دن سیرایلرہ قادر کچمشدر .

انکیز راہبک خطابہ لری (شامپانیا) لی راہبک یعنی (مہلیہ) نک خطابہ لری نہ بکڑہ مز (وولستون) بعض کرہ احتیاطلرہ بولونیور . (مہلیہ) ہیچ احتیاط ایتمز . شاہدی اولدیغی جنایتلر دن یارہ لامش اولان بو آدم ، خریستیانلغی بو جنایتلر دن مسئول طوتار . اونک ایچون موجب استحقار و استکراہ اولمایان ہیچ بر معجزہ یوقدر . (نوستراداموس Nostradamus) ک کرامتیلہ قابل قیاس کورمہ دیکی ہیچ بر کرامت یوقدر . او حتی حضرت عیسیٰ ی

(دون کیشوت) و (سہن پیر) ی ، « سانشو پانسا saného-pansa » یہ تشبیہ قادر واریر .

بو صورتلہ اولوم قوجاغندہ بولوندیغی بر آندہ ، (مہلیہ) ، حضرت عیسیٰ نک علیہندہ یازیوردی ؛ او آن ایسہ بر آن در ، کہ افکار و حسیاتی الک زیادہ صاقلایان کیمسہ لر بیلہ یالان سوبلہ مہیہ جسارت ایتزلر ، او آندہ الک قورقوسزلر ، تیتزہ لر . انجیلده بولماقدہ اولدیغی مغلقیت لرن ، تضادلرن متأثر اولان « مہلیہ » . « آقوستا » لردن و بتون یہودی لردن ، معہود « پورفیر » لردن « سہلس » لرن ، « یامبیلک » لردن ، « ژولین » لردن « لیانیوس » لردن « ماقریم » لردن ، سیمماک simmaque لردن ، داها زیادہ بر قوت و شدتلہ ، « انجیل » ک علیہندہ بولوندی . و بتون عقل بشر طرفدار لری [یعنی ثقلک دکل عقلک حاکم اولماسی طرفدار لری] ہیچ بر زمان الہی ، عمالرمزہ قارشى اونک قادر آتش یوسکور مہ مشدر لر .

راہب « مہلیہ » نک کتابلری آرمسندہ قامبرہ Cambrais پسقوسی فہنلون Fénelon ک « اللہک موجودیتی و صفاتی » حقندہ کی کتابیلہ جزویت « تورنہمین Tornenine » ک ناخدا لاق Athéisme حقندہ کی کتابی بولوندی . مطبوع اولارق بولونان بو کتابلر ک کنارلرنده « مہلیہ » طرفندن یازیش و کندی الیلہ امضالامش نوطلر ، حاشیہ لر واردی . ج . ۴

سیاسی استقلالدن صوکرہ وجدانی استقلال

(مستقل غزتہ) رفیقمر ۱۷ مارت ۱۹۲۴ تاریخلی نسخہ سندہ ، صاحب امتیاز مزک بو عنوان ایلہ بر مقالہ سنی نشر ایتدی . مقالہ نک باشنہ (مستقل غزتہ) ، شو فضائل پرور سطرلری یازدی :

« دو ققور عبدہ جودت بک سنہ لردن بری « دین » ک « دنیا » ایشلرینہ مداخلہ سنہ قارشى عصیان ایتش ، بو فکرینی نشر ایتک ایچون یازی یازمش ، تورلو تورلو جفالرہ معروض قالمش ، محکمہ لرہ دوشمش و محکوم اولمش بر محرردر . مفکورہ سنک نہایت بر حقیقتہ انقلاب ایتش